

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

ПЕДАГОГІКА СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи

Ужгород 2024

Педагогіка сучасної школи: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи / Укладачі: Повідайчик О.С., Повідайчик М.М., Ваколя З.М. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. 20 с.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Українська мова і література» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта, предметна спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)).

Рецензенти:

Козубовська І.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Поліщук В.А., доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №8 від 27 червня 2024 р.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Педагогіка сучасної школи» є складовою психолого-педагогічної підготовки магістрантів, майбутніх учителів української мови і літератури, викладачів закладів фахової передвищої, вищої освіти, логічно пов'язаний з курсом «Психологія освітньої діяльності» і педагогічною практикою.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка сучасної школи» є оволодіння магістрантами знаннями сутності, закономірностей і тенденцій функціонування сучасної школи, особливостей інноваційних процесів в освітній сфері; формування сукупності загальних і фахових компетентностей, навичок професійної діяльності педагога у закладах загальної середньої (ЗЗСО), фахової передвищої (ЗФПО) і вищої освіти (ЗВО).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні досягнути таких результатів навчання:

- демонструвати вміння застосовувати знання з педагогіки у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблювати знання з предметної галузі;
- демонструвати вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо;
- називати і описувати основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, демонструвати вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість;
- формулювати наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструвати навички їх критичного аналізу, генерувати нові ідеї, аргументувати можливі шляхи їх вирішення та критично оцінювати їх спроможність;
- описувати методіку розробки освітніх проєктів, пояснювати зміст та призначення їх етапів, аналізувати спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозувати очікувані результати;
- визначати і характеризувати основні принципи, закони та методіки науково-педагогічних досліджень; описувати апарат науково-педагогічного дослідження, демонструвати навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження;
- визначати, аналізувати та характеризувати педагогічні інновації, демонструвати вміння їх практичного застосування у професійній діяльності;
- описувати показники якості педагогічної діяльності, аналізувати можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначати індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирати ресурси для професійного розвитку впродовж життя;

- називати і аналізувати шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструвати вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності;
- демонструвати вміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу;
- знати та дотримуватися умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища;
- використовувати сучасні технології навчання, застосовуючи принципи диференціації та індивідуалізації.

Модуль 1

Загальні засади педагогічної інноватики сучасної школи.

Тема 1. Нормативно-правові засади функціонування сучасної школи.

Питання для обговорення:

1. Закони України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту».
2. Національна рамка кваліфікацій у контексті забезпечення якості освіти.
3. Нова українська школа як ключова реформа МОН України та умови реалізації. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). Концепція розвитку інклюзивного навчання.
4. Професійні стандарти вчителя, викладача, компетентності сучасного педагога.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Опрацюйте текст «Вступ до Закону України «Про освіту» та вкажіть, що урегульовується статтями цього закону.

Вступ до Закону України «Про освіту»

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Цей Закон регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти.

2. Встановіть відповідність між терміном та його визначенням складанням цифро-буквеного коду (для прикладу, 1а; 2а; 3а).

<i>Терміни</i>	<i>Визначення</i>
1) Здобувачі освіти	а) юридична особа публічного чи приватного права, основним видом діяльності якої є освітня діяльність;
2) Суб'єкт освітньої діяльності	б) вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, аспіранти (ад'юнкти), докторанти, інші особи, які здобувають освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти;
3) Заклад освіти	в) фізична або юридична особа (заклад освіти, підприємство, установа, організація), що провадить освітню діяльність.

3. До якого документа потрібно звернутися у разі з'ясування: 1) вимог до обов'язкових компетентностей та результатів навчання здобувача середньої освіти; 2) загального обсягу навчального навантаження здобувачів середньої освіти.

4. Якому рівню Національної рамки кваліфікацій відповідає здобутий вами рівень освіти? У відповіді зазначте і рівень освіти, і рівень Національної рамки кваліфікації (наприклад: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, який відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій).

5. Уявіть ситуацію: дві подружки вирішили влаштуватися на роботу в ЗЗСО й розпочали розмірковувати над тим, як підготуватися до майбутньої співбесіди з директором закладу освіти. Спочатку вони домовилися переглянути відповідну інформацію в Інтернеті. Блукаючи вебсторінками, подружки відшукували все більше і більше нової інформації та термінів, які стосувалися педагогічної діяльності. Після короткого спілкування вирішили впорядковувати інформацію в таблицю.

6. Назвіть трудові функції вчителя ЗЗСО за Професійним стандартом за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з

дипломом молодшого спеціаліста)» та відповідні їм професійні компетентності (за трудовою дією або групою трудових дій).

7. Підготуйте повідомлення на тему: «Нормативні документи, які регулюють діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі».

8. Підготуйте повідомлення на тему: «Спеціальна та інклюзивна освіта: українські реалії та перспективи розвитку».

9. Вимоги до результатів навчання учнів, згідно з Концепцією НУШ, визначено за такими освітніми галузями: _____.

10. Охарактеризуйте сутність і зміст поняття «Модельна навчальна програма».

11. Проаналізуйте ключові аспекти STEM-підходу в навчанні.

12. Підготуйте доповідь на тему «Основні форми організації STEM-навчання».

Література

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року від 14.12.2016 №988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/249613934> (дата звернення: 17.05.2022).
2. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти): Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5.08.2020 р. № 960-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text> (Дата звернення: 14.11.2023).
3. Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2019/2020 навчальному році : лист ІМЗО № 22.1/10- 2876 від 22 серп. 2019 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/65463.
4. Мієр Т. І. Нормативно-правові основи професійної діяльності вчителя початкової школи: навч. посіб. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 304 с.
5. Наказ Мінекономіки №2736 від 23.12.2020 «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів ЗЗСО», «Вчитель ЗЗСО», «Вчитель з початкової освіти з дипломом молодшого спеціаліста»».
6. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
7. Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів : навчально-методичний посібник / за ред. А. Л. Черній; відп за вип. В. М. Салтишева. Рівне: РОІППО, 2022. 168 с.
8. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 16.05.2022).
9. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 11.05.2022).

10. Упровадження STEM-освіти в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів: методичні рекомендації / Н. І. Поліхун, К. Г. Постова, І. А. Сліпухіна, Г. В. Онопченко, О. В. Онопченко. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2019. 80 с.
11. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки [текст]: підручник / З. М. Шевців – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 248 с.

Тема 2. Педагогічна інноватика в системі сучасної школи.

Питання для обговорення:

1. Поняття інновацій та педагогічної інноватики.
2. Сутність і зміст інноваційних процесів в освіті.
3. Класифікація педагогічних інновацій (нововведень).
4. Характеристики інноваційного вчителя і викладача ХХІ ст. та його нові ролі.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Що, на вашу думку, позначають терміном «інновації»?
2. Завершіть речення. Інноваційна діяльність — це...
 - 1) вид діяльності, пов'язаний із створенням будь-якого нового продукту, відмінного від того, що вже існує;
 - 2) вид діяльності, пов'язаний із трансформацією наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у новий чи покращений продукт, введений на ринок, у новий чи покращений технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до соціальних послуг;
 - 3) вид діяльності, спрямований на зміну реальності, набуття нею нових ознак, без урахування покращання чи погіршення.
3. Яка ланка системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності закладів освіти в Україні видає наказ про проведення експерименту (або реалізацію інноваційного Проєкту)
 - всеукраїнського рівня?
 - регіонального рівня?
4. Опрацюйте розділ II «Розроблення освітніх інновацій» нормативно-правового документа «Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності». Визначте слова та словосполучення, які потрібно вставити на місці пропусків.
 - 1). Розроблення освітніх інновацій включає: опис та обґрунтування запропонованих ідей та підходів, чітке і повне розкриття їх змісту, _____ результатів; перевірку їх ефективності шляхом проведення експерименту або реалізації інноваційного освітнього (науково-педагогічного, науково-психологічного, психолого-педагогічного) проєкту.

2) _____ є комплексний метод дослідження, який забезпечує об'єктивну і доказову перевірку висунутої на початку дослідження гіпотези і дає змогу з'ясувати необхідні умови реалізації запропонованої інновації.

3). _____ є процедура і комплекс усіх необхідних заходів щодо створення і реалізації інноваційного освітнього продукту.

4). З ініціативою щодо проведення експерименту виступає _____, що має намір запропонувати нові освітні ідеї, педагогічні та управлінські технології, удосконалити освітню діяльність.

5). Ініціатива реалізується шляхом організації та проведення у освітніх закладах _____ всеукраїнського, регіонального рівнів та в окремому закладі вищої освіти (зокрема закладі післядипломної педагогічної освіти).

5. Вкажіть ознаки інноваційної освіти:

1) Модель освіти, орієнтована переважно на максимальний розвиток творчих здібностей і створення сильної мотивації до саморозвитку індивіда на основі добровільно обраної освітньої траєкторії;

2) формує культуру системного мислення, світогляд, спрямований на гармонізацію відносин у системі «людина — суспільство — природа»;

3) дає змогу плекати унікальність кожного здобувача освіти;

4) розважає здобувача освіти, забезпечує засвоєння навчального матеріалу без зайвих зусиль;

5) зміст та методи навчання, зорієнтовані на засвоєння методології творчої діяльності, формування інноваційної здатності людини — здатності створювати те, чого ще не було і чого не знають викладачі;

6) формує і розвиває мораль, духовність, соціальну відповідальність.

6. Сьогодні у практиці вищої школи є такі моделі співпраці викладача та здобувачів освіти: авторитарна, лідерська, партнерська. Якій із названих моделей ви надає перевагу і чому?

7. Оберіть методи, характерні для інноваційного навчання. Обґрунтуйте відповідь.

1) Репродуктивні, продуктивні;

2) словесні, наочні;

3) творчі, активні, індивідуально диференційовані;

4) розповіді–пояснення, демонстрування.

8. Охарактеризуйте психолого-педагогічні особливості використання в освітньому процесі школи, ЗФПО і ЗВО мультимедійних засобів навчання.

9. Напишіть есе на тему «Я – лідер, агент освітніх змін».

10. Сформулюйте перелік можливих видів інноваційної діяльності учителя/викладача в коледжі (ЗВО) (на вибір здобувача освіти).

11. Опишіть сутність нових ролей викладача вищої школи, обравши з переліку не менше п'яти: розробник програм, фасилітатор, тьютор, експерт, модератор,

наставник, тренер, наставник, менеджер, консультант, методист, адміністратор, лектор, перемовник, керівник-лідер, дослідник, психолог, андрагог, агент змін.

12. Поясніть, від яких чинників залежить успішність упровадження інновацій.

13. Підготуйте презентацію на тему: «Компетентісний підхід – інноваційна парадигма розвитку вищої освіти в сучасній Україні».

Література

1. Братко М. В. Управління професійною підготовкою фахівців в освітньому середовищі університетського коледжу: теорія і практика: моногр. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. 424 с.
2. Братко М.В., Козир М.В. Педагогічна інноватика: навчально-методичний посібник. К.: Київ ун-т ім Б Грінченка, 2021. 272 с.
3. Волошина О В Педагогіка інновацій у вищій школі: навч -метод посіб. Вінниця, 2014. 161 с.
4. Дичківська І М Інноваційні педагогічні технології. К: Академвидав, 2012. 352 с.
5. Дичківська І М Інноваційні педагогічні технології: підруч. 3-тє вид., випр. К.: Академвидав, 2015. 352 с.
6. Інновації як основа змін освітньої практики: Інформаційно-методичний збірник / упоряд. Г.О. Сиротенко. Полтава: ПОППО, 2005. 160 с.
7. Інноваційна діяльність педагога: від теорії до успіху: Інформаційно-методичний збірник / упоряд. Г.О. Сиротенко. Полтава: ПОППО, 2006. 124 с.
8. Козак Л В Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності: моногр. К: ТОВ «Видавниче підприємство «Едельвейс», 2014. 600 с.
9. Кулик І.В. Педагогіка вищої школи та педагогічна майстерність викладача: методичні рекомендації. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. 66 с.
10. Мієр Т. І. Нормативно-правові основи професійної діяльності вчителя початкової школи: навч. посіб. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 304 с.
11. Стрельников В Ю Сучасні технології навчання у вищій школі. Полтава: ПУЕТ, 2013. 309 с.

Тема 3. Управління освітньою діяльністю та якістю освіти.

Питання для обговорення:

1. Якість освіти: сутність, стан, сучасні проблеми. Система органів управління якістю освіти в Україні.
2. Зміст і структура управління освітньою діяльністю. Управління якістю умов освітнього процесу.

3. Управління якістю результатів процесу навчання. Критерії ефективності якості навчання.
4. Основи моніторингових досліджень якості освіти. Національні і міжнародні моніторингові дослідження.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Якість освіти, що вона означає? Проаналізуйте та обговоріть кроки до вирішення цього дискусійного питання, обґрунтовуючи свою думку у такий спосіб: а) позиція («Я вважаю, що ...», «На мій погляд, ...»); б) обґрунтування («... тому, що...»); в) приклад («Так, наприклад, ...»); г) висновки («Отже, ...», «Підсумовуючи, зазначимо ...»).
2. Виконайте аналіз нормативно-правової бази України в контексті проблеми забезпечення якості освіти (результати оформіть у вигляді таблиці).
3. Однією із важливих вимог до оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності є об'єктивність контролю. Як поєднати цю вимогу з необхідністю врахування індивідуальних особливостей студентів/учнів?
4. Підготуйте короткий глосарій основних понять з оцінювання та моніторингу якості освіти (зміст, визначення, пояснення).
5. Проаналізуйте тезу: «Зміст поняття «якість навчальних досягнень учня (студента)» можна ототожнити зі змістом поняття «якість освіти учня (студента)», тому що якість навчальних досягнень є кінцевим результатом діяльності закладу освіти та відбиває її ефективність». Чи погоджуєтесь ви з тезою? Обґрунтовано підтвердіть або спростуйте тезу, навівши не менше трьох аргументів «за» і «проти».
6. Напишіть коротке есе на тему «Роль і місце національної освітньої статистики у забезпеченні якості загальної середньої освіти». Обов'язковими елементами цього есе мають бути чітко сформульована проблема, яку вирішує побудова національної статистики, її вплив на освітню політику і управління якістю освіти.
7. Охарактеризуйте функції, які виконує моніторинг як засіб та інноваційно-інформаційна технологія супроводу освітньої системи і педагогічного процесу?
8. Розкрийте у формі есе відповідь на запитання «Для чого використовуються одержані в ході моніторингу результати?».
9. Підготуйте доповідь на тему «Особливості моніторингу виховання».
10. Проаналізуйте результати моніторингового дослідження PISA-2022 за показником «грамотність читання» для учнів українських ЗЗСО.

Література

1. Бобак Н. В., Мартинюк О. В., Марочко Н. М. Моніторинг якості освіти: міжнародний досвід. URL: <http://www.ippo.if.ua/files/%D0%86%D0%9C/MON/Bobak.pdf>.
2. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі

- загальної середньої освіти. Київ: Державна служба якості освіти, 2019. 240 с.
3. Гелеш А. В. Державна система забезпечення якості вищої освіти: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 180 с.
 4. Громовий В. В. Самооцінювання якості роботи закладу загальної середньої освіти. Дніпро: Середняк Т. К., 2019. 87 с.
 5. Державна служба якості освіти України: веб-сайт. URL: <https://sqe.gov.ua/presentr/>.
 6. Моніторинг та оцінювання якості освіти: навчально-методичний посібник до курсу / авт.-упоряд. І.В.Єгорова. Івано-Франківськ, 2021. 141 с.
 7. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. Міністерство освіти і науки України, Академія педагогічних наук України. URL: <http://www.univd.edu.ua>
 8. Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти: Наказ МОН від 16.01.2020 року № 54. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text>
 9. Український центр оцінювання якості освіти: веб-сайт. URL: <http://testportal.gov.ua/>.
 10. Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.]; НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

Тема 4. Професійна діяльність педагога сучасної школи у контексті педагогіки партнерства.

Питання для обговорення:

1. Педагогічні та науково-педагогічні працівники; основні напрями їх діяльності. Вимоги до особистості та професійних якостей педагога.
2. Педагогіка партнерства: сутність і реалізація.
3. Педагогічна майстерність учителя/викладача та шляхи її досягнення.
4. Самоосвіта в педагогічній діяльності, традиційні та інноваційні шляхи вдосконалення професійних компетентностей педагогів ЗЗСО, ЗФПО, ЗВО.
5. Готовність до творчої, інноваційної професійної діяльності як важлива професійна якість (майбутнього) педагога.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Порівняйте об'єкт професійної діяльності педагога з об'єктами професійної діяльності інженера, лікаря.
2. Виберіть дві важливі особливості професійного педагогічного знання:
 - а) особистісна забарвленість;

- б) захопленість предметом;
- в) комплексність;
- г) складність набуття;
- д) глибина.

Обґрунтуйте відповідь.

3. Визначте критерії педагогічної майстерності учителя/викладача. Запропонуйте показники для оцінки педагогічної майстерності за цими критеріями.
4. Розкрийте суть перцептивних педагогічних здібностей. Наведіть приклади.
5. Складіть узагальнений перелік якостей ідеального учителя/викладача.
6. Підготуйте повідомлення на тему «Педагогіка співробітництва та педагогіка партнерства: спільне і відмінне».
7. Підготуйте повідомлення про подолання бар'єрів професійно-педагогічного спілкування учителів/викладачів.
8. Охарактеризуйте поняття і основні напрями самоосвітньої діяльності педагога.
9. Проаналізуйте кілька наукових статей про сутність поняття «готовність педагога до інноваційної діяльності». Визначте зміст, структуру, критерії і показники цього поняття.
10. Охарактеризуйте сучасні моделі професійного розвитку педагога в умовах реформи післядипломної педагогічної освіти.
11. Підготуйте есе «Мій ідеал викладача ЗВО».
12. Складіть рекомендації щодо запобігання синдрому професійного вигорання викладача вищої школи.
13. Порівняйте поняття «педагогічна творчість» і «педагогічна майстерність». Висловіть власне ставлення до тези: «Педагогічна праця нетворчою не буває»..

Література

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи: навч.-метод. посіб. Київ: Кондор, 2016. 271 с.
2. Братко М.В., Козир М.В. Педагогічна інноватика: навчально-методичний посібник. К.: Київ ун-т ім Б Грінченка, 2021. 272 с.
3. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
4. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с.
5. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії: навч. посіб. К.: Академвидав, 2010. 200 с.
6. Ніколаєску І. О. Практичні основи акмеологічного розвитку особистості в умовах освітньо-інформаційного простору: навчально-методичний посібник. Черкаси: ОПОПП, 2012. 98 с.

7. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.
8. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / О.І. Федоренко, В.О. Тюріна, С.П. Гіренко, С.М. Бойко, М.О. Котелюх, П.Д. Червоний, О.В. Медведєва; за заг. ред. О.І. Федоренко. Харків: ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с.
9. Пуховська Л. П. Теоретичні засади професійного розвитку вчителів: рух до концептуальної карти. Порівняльна професійна педагогіка. 2011. № 1. С. 97–106.
10. Синенко С. І. Розвиток післядипломної педагогічної освіти в країнах західної Європи (Англія, Франція, Німеччина). Pedagogika i psykholohiia. 2002. № 3. С. 12–15.

Модуль 2. Методичні засади освітнього процесу в сучасній школі

Тема 5. Зміст освіти і технології навчання/виховання у сучасній школі.

Питання для обговорення:

1. Зміст сучасної освіти та його реалізація.
2. Дидактичні системи та технології. Порівняльний аналіз традиційних та інноваційних методів, форм та засобів навчання/виховання/самовиховання.
3. Технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація, діяльність педагога. Методичні засади інтерактивного навчання. Технології дистанційного, змішаного навчання.
4. Методичні засади інклюзивного навчання. Реалізація принципів диференціації та індивідуалізації навчання.
5. Зміст, напрями, форми і методи виховної роботи зі здобувачами освіти.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Розкрийте сутність і особливості стандартизації змісту шкільної освіти як інструменту забезпечення її якості. Підготуйте відповідь у формі реферату.
2. Підготуйте повідомлення на тему «Зарубіжні теорії змісту освіти».
3. Проаналізуйте модель змісту старшої школи в одній з європейських країн (на вибір). Які аспекти цього досвіду доцільно адаптувати в українській освітній системі? Обґрунтуйте відповідь.
4. Обґрунтуйте власне ставлення до проблеми технологізації освітнього процесу.
5. Як ви розумієте інтеграцію гуманітарного і технологічного підходів при використанні інноваційних педагогічних технологій у процесі навчання майбутнього вчителя? Відповідь подайте у формі есе.
6. Які характерні риси інтерактивних методів навчання ви можете виокремити? У чому полягає їхня перевага над традиційними методами?

7. Підготуйте повідомлення на тему «Особливості здійснення рефлексії та підбиття підсумків інтерактивного заняття. Чим відрізняються ці етапи?».
8. Складіть опис конкретної ситуації для використання у своїй майбутній практиці.
9. На які принципи необхідно спиратися при проведенні тренінгових занять?
10. Підготуйте повідомлення на тему «Метод проєктів як різновид інноваційних педагогічних технологій».
11. Складіть таблицю, в першому стовпчику якої будуть зазначені назви цифрових освітніх технологій/платформ, а в другому – їх функціональні особливості в процесі педагогічної діяльності.
12. Проаналізуйте 6-8 наукових джерел з проблеми індивідуалізації навчання. Подайте у таблиці визначення зазначеного терміну. Запропонуйте власне розуміння цього поняття.
13. Що ви розумієте під висловлюванням «Диференціація навчання як засіб компенсації освітніх втрат учнів». Дайте відповідь у формі письмового повідомлення.
14. Підготуйте фрагмент уроку з диференційованим навчанням в інклюзивному класі.
15. Розробіть портфоліо учня з особливими освітніми потребами.
16. Розробіть фрагмент уроку з використанням додаткових освітніх послуг відповідно до особливих освітніх потреб дитини.
17. Продемонструйте на конкретному прикладі значення окремого мотиву учіння студента в досягненні ним успіхів у навчанні.
18. Підготуйте реферат на тему: «Дистанційне навчання в системі освіти: соціально-економічна потреба, сутність, умови ефективності».
19. Підготуйте сценарій виховного заходу у ЗФПО (тема за вибором студента).
20. Розробіть програму самовиховання комунікативності.

Література

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені А. Нобеля, 2018. 360 с.
2. Гончарова Г. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами. Навч.-метод. посібник для викладачів та студентів. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. 141 с.
3. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / Таранченко О. М., Найда Ю. М.; за загальною редакцією Колупаєвої А. А. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 124 с.
4. Зобенько Н.А. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Основи інклюзивного навчання». Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2023. 76 с.

5. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 143 с.
6. Інтерактивний навчальний посібник «Сучасні технології освітнього процесу»: навчальний посібник / Т. Б. Поясок, О. І. Беспарточна, О. В. Костенко. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2019. 224 с.
7. Інтерактивні технології навчання: електронний навчальний курс. А. Єрмоленко. Біла Церква: БІНПО, 2022. 37 с.
8. Інтерактивні технології: теорія та методика: посібник для викладачів ПТУ, коледжів / [Пометун О.І., Побірченко Н.С., Коберник Г.І., Комар О.А., Торчинська Т.А.]. Умань-Київ. 2008. 94 с.
Кизенко В.І. та ін. Дидактичні засади диференціації навчання в основній школі: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2012. 421 с.
9. Козубовська І.В., Повідайчик М.М., Повідайчик О.С. Інноваційні технології підготовки фахівців у вищій школі: метод. рекомендації. УжНУ, 2021. 36 с.
10. Пісоцька М. Індивідуалізація навчання студентів природничо-математичних спеціальностей у вищих педагогічних навчальних закладах другої половини ХХ – початку ХХІ століття: теорія і практика. Харків : Видавництво Іваненка І.С., 2018. 533 с.
11. Сілаєва І.Є. Технології навчання професії: навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2017. 64 с.
12. Староста В. Технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація. *Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки.* 2019. №1. С. 232–237.
13. Шевчук С.С. Інноваційна діяльність педагога професійної школи: Навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2015. 164 с.

Тема 6. Перевірка та оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

1. Сутність, види, функції, методи контролю результатів навчання.
2. Критерії і об'єкти педагогічного оцінювання.
3. Результати навчання і можливі інструменти їх оцінювання.
4. Навчальні завдання як інструмент оцінювання.
5. Поняття тестування та його функції. Класифікація тестів та тестових завдань, способи їх конструювання.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Складіть перелік нормативних документів, які регламентують процес педагогічного контролю у ЗЗСО.
2. Б. Блум виділив шість категорій освітніх результатів: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка. Охарактеризуйте ці категорії. Подайте у формі доповіді.

3. Наведіть приклади критеріїв оцінювання результатів навчання (оцінювання знань, умінь, навичок).
4. Підготуйте повідомлення на тему «Класифікація видів педагогічного оцінювання».
5. Розкрийте зміст функцій оцінювання навчальних досягнень. Відповідь подайте у формі таблиці.
6. Визначте сутність категорій: педагогічне оцінювання, контроль, оцінювання, моніторинг. Порівняйте ці поняття.
7. Підготуйте реферат на тему «Інноваційні інструменти оцінювання навчальних досягнень» (рівень освіти на вибір).
8. Зробіть аналіз змісту й форми завдань з української мови та літератури для ЗНО 2017-2018 рр.
9. Підготуйте повідомлення на тему «Тестування як метод педагогічного контролю».
10. Підготуйте повідомлення на тему «Компетентнісний підхід до визначення рівня навчальних досягнень здобувачів освіти».

Література

1. Рекомендації щодо проведення оцінювання сформованих характеристик навчальної діяльності та результатів навчання учнів, які здобувають освіту відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, та заповнення Свідоцтва досягнень (2022). URL:<https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodoocinyuvannya-navchalnih-dosyagnen-uchniv-5-6-klasiv-yaki-zdobuvayut-osvitu-vidpovidno-donovogo-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti>.
2. Гривко А.В., Ващенко Л.С. Поточне та формувальне оцінювання в базовій та старшій профільній школі. *Український педагогічний журнал*. 2021. №2. С. 72–83.
3. Ляшенко О.І. Методологічні засади моніторингу якості освіти. Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти: монографія. Київ, 2013. С. 6–27.
4. Садова Т. А., Георгян Н. М. Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів закладу вищої освіти: Навчально-методичний посібник. Слов'янськ, 2019. 87 с.
Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність. Наукове видання / Я. Я. Болюбаш, І. Є. Булах, М. Р. Мруга, І. В. Філончук. К.: Майстер-клас, 2007. 272 с.
5. Основи педагогічного оцінювання: [навчально-методичний посібник] / Т.М. Канівець. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. 102 с.
6. Оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти: теорія, методика, практика: збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу (м. Київ, 9 грудня 2021 р.) / Інститут професійно-технічної

освіти НАПН України / ред. кол.: Каленський А.А., Пащенко Т.М. та ін. Житомир: «Полісся», 2021. 98 с.

7. Каленський А. А., Лузан П. Г., Ваніна Н. В., Пащенко Т. М. Стандартизація професійної освіти: теорія і практика: монографія. Житомир: Полісся, 2018. 256 с.
8. Оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти аграрної, будівельної та машинобудівної галузей: практичний посібник / за ред. П.Г. Лузана. Київ: ІПО НАПН України, 2022. 236 с.
9. Механізми оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: монографія / Авт.: О. Воробйова, М. Дебич, В. Луговий, О. Оржель, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, К. Трима; за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ: Ін-т вищої освіти НАПН України, 2020. 220 с.
10. Калініна І. Формувальне оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. *Грааль науки*. 2021. №5. С. 285–290.

Тема 7. Методологія науково-педагогічних досліджень.

Питання для обговорення:

1. Педагог і здобувач освіти як суб'єкти науково-дослідницької діяльності.
2. Методологія дослідження актуальних проблем педагогіки. Методи науково-педагогічних досліджень.
3. Педагогічний експеримент у науково-педагогічних дослідженнях.
4. Організація, виконання і опрацювання результатів науково-педагогічних досліджень.
5. Загальне поняття про освітній проєкт та управління ним. Мета, завдання, типи освітніх проєктів. Форми, методи і засоби розробки освітніх проєктів. Якість і ризики реалізації проєкту.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Заповніть таблицю

Поняття	Зміст
Науково-дослідницька діяльність	
Види науково-дослідницької діяльності педагога	
Суб'єкти науково-дослідницької діяльності	

2. Підготуйте реферат на одну з тем «Провідні якості педагога-дослідника»; «Особистість студента-дослідника».
3. Підготуйте повідомлення «Мета, завдання і види науково-дослідницької роботи студентів».
4. За темою своєї науково-дослідницької роботи оберіть теоретичні методи й обґрунтуйте доцільність їхнього застосування.

5. За темою своєї науково-дослідницької роботи оберіть необхідні емпіричні методи й обґрунтуйте доцільність їхнього застосування.
6. Опрацюйте одну з наукових статей провідних учених у галузі педагогіки вищої школи і напишіть до неї анотацію.
7. Підготуйте повідомлення на тему «Поняття і види педагогічних експериментів».
8. Охарактеризуйте основні математичні методи аналізу результатів педагогічних досліджень.
9. Підготуйте презентацію на тему «Поняття, форми і зміст педагогічного проектування».
10. Заповніть таблицю

Етапи роботи над проектом	Зміст діяльності
Визначення теми, мети та завдань проекту	
Моделювання	
Планування	
Дослідження	
Визначення ефективності	
Оформлення звіту	
Оцінка результатів і процесу	

11. Охарактеризуйте зміст діяльності вчителя при супроводженні індивідуальних освітніх проєктів учнів на кожному етапі.

Література

1. Алейнікова О. Управління проєктами: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / за ред. С. Чернова, В. Воронкової. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2015. С. 95–116.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.
3. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
4. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.- метод. посібн. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
5. Методологія і методика соціально-педагогічних досліджень. Ніжин: НДПУ ім. Гоголя, 2002. 287 с.
6. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник / І. П. Аносов, М. В. Елькін, М. М. Головова, А. А. Коробченко. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2015. 218 с.
7. Повідайчик О., Жиленко Р. Методи досліджень у соціальній роботі. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2018. 162 с.
8. Повідайчик О. С. Формування готовності майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності в процесі професійної підготовки: монографія. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2018. 477 с.

9. Повідайчик О.С., Повідайчик М.М. Математико-статистичні методи аналізу даних: навч.-метод. матеріали. Ужгород: УжНУ, 2010. 44 с.
10. Староста В.І., Товканець Г.В. Методологія та методи науково-педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Мукачево: МДУ, 2015. 64 с.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Сучасна система освіти, тенденції її реформування.
2. Нормативно-правова база функціонування сучасної школи.
3. Професійні стандарти педагога.
4. Поняття інновацій та педагогічної інноватики.
5. Сутність і зміст інноваційних процесів в освіті.
6. Класифікація педагогічних інновацій (нововведень).
7. Характеристики інноваційного вчителя і викладача ХХІ ст. та його нові ролі.
8. Національне агентство з якості вищої освіти. Державна служба якості освіти України.
9. Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики». Український центр оцінювання якості освіти.
10. Поняття якості освіти. Чинники, які забезпечують якість освіти.
11. Суть поняття «моніторинг». Етапи становлення освітнього моніторингу.
12. Об'єкти та суб'єкти, мета і завдання освітнього моніторингу.
13. Державна підсумкова атестація. Зовнішнє незалежне оцінювання. Єдине фахове вступне випробування (ЄФВВ) та єдиний вступний іспит (ЄВІ)
14. Міжнародне дослідження PISA.
15. Вимоги до особистості та професійних якостей педагога.
16. Педагогіка партнерства: сутність і реалізація.
17. Педагогічна майстерність учителя/викладача та шляхи її досягнення.
18. Самоосвіта в педагогічній діяльності, традиційні та інноваційні шляхи вдосконалення професійних компетентностей педагогів ЗЗСО, ЗФПО, ЗВО.
19. Готовність до творчої, інноваційної професійної діяльності як важлива професійна якість (майбутнього) педагога.
20. Зміст сучасної освіти та його реалізація.
21. Дидактичні системи та технології.
22. Порівняльний аналіз традиційних та інноваційних методів, форм та засобів навчання/виховання/самовиховання.
23. Технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація, діяльність педагога.
24. Форми, методи і засоби інклюзивного навчання.
25. Дидактичне діагностування учнів у інклюзивному класі/групі.
26. Реалізація принципів диференціації та індивідуалізації навчання.

- 27.Сутність, види, функції, методи контролю результатів навчання.
- 28.Критерії і об'єкти педагогічного оцінювання.
- 29.Результати навчання і можливі інструменти їх оцінювання.
- 30.Навчальні завдання як інструмент оцінювання.
- 31.Поняття тестування та його функції.
- 32.Класифікація тестів та тестових завдань, способи їх конструювання.
- 33.Педагог і здобувач освіти як суб'єкти науково-дослідницької діяльності.
- 34.Методологія дослідження актуальних проблем педагогіки. Теоретичні методи науково-педагогічних досліджень.
- 35.Емпіричні методи науково-педагогічних досліджень.
- 36.Педагогічний експеримент у науково-педагогічних дослідженнях.
- 37.Організація, виконання і опрацювання результатів науково-педагогічних досліджень.
- 38.Поняття про освітній проєкт та управління ним.
- 39.Форми, методи і засоби розробки освітніх проєктів.
- 40.Оцінювання якості освітнього проєкту.